

İşitme Kayıplı Çocuklar İçin Aile Eğitimi: 0-3 Yaş

Editör: Zerrin TURAN

Editör: Prof. Dr. Zerrin TURAN

İŞİTME KAYIPLI ÇOCUKLAR İÇİN AİLE EĞİTİMİ: 0-3 YAŞ

ISBN 978-625-7228-05-3

DOI 10.14527/9786257228053

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2020, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz. Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye’de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000’in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Aralık 2020, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Çetin
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler - Ankara
(0312 341 36 67)

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 25931

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Anne karnında veya doğumdan kısa süre sonra oluşan işitme kaybı; derecesi ne olursa olsun ilerleyen yıllarda çocuğun dil ve iletişim becerilerinin gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir. İşitme kaybı derecesi arttıkça çocuk üzerindeki olumsuz etkiler de artmaktadır. İşitme kayıplı çocukların dil ve iletişim becerilerinin işiten akranlarının seviyesinde veya yakın düzeyde gelişebilmesi için, en erken dönemde işitsel girdiye erişimlerinin sağlanması gereklidir. Test teknolojisindeki ilerlemelerle, günümüzde işitme kaybını hayatın ilk birkaç haftası içinde tanılamak mümkündür. Tanıdan hemen sonra cihazlanarak uygun programlarda aile eğitimine başlanan işitme kayıplı çocuklar, işitme kaybına ek başka bir yetersizlikleri yoksa (zihin, otizm, öğrenme, dil-konuşma vb) işiten yaşlıtlarına benzer özellikler göstererek gelişmekte, okul döneminde ise genel eğitim sınıflarında eğitim alabilecek düzeye gelmektedirler.

İşitme kaybı ülkemizde erken tanı için tarama testleri uygulanan tek yetersizlik grubudur. Hastanelerde doğan bebeklerin tamamına yakını yenidoğan işitme tarama programlarında test edilmekte, işitme kaybı şüphesi saptananlar daha detaylı değerlendirme için donanımlı odyoloji kliniklerine sevk edilmektedirler. Bu sayede tarama programı uygulayan bütün ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de işitme kaybının tanı yaşı önemli ölçüde düşmüştür. Bununla birlikte cihazlanma ve eğitime başlama sürecinde hala önemli gecikmeler görülmekte, erken eğitim beklenildiği kadar erken olamamaktadır. Günümüzdeki veriler incelendiğinde refah düzeyi yüksek ülkelerde eğitime başlama yaş ortalamasının 6 aya, ülkemizde ise 12-14 aya kadar indiği görülmektedir. Ulusal yenidoğan işitme tarama uygulamalarından önce bu yaş 30-36 ay civarında olarak bildirilmektedir.

Eğitime başlama yaşında görülen düşüş eğitim programlarında önemli değişimleri de beraberinde getirmektedir. Eğitimciler artık okul çocukları ile değil, küçük yaş grubundaki çocuklarla ve çocukların ailelerini eğitimin odağına alarak çalışmak durumundadırlar. Anne-babalara sadece bilgi vermenin ötesine geçen bu eğitimlerde, eğitimcinin hem bu yaştaki işitme kayıplı çocuklarla çalışabilecek, hem de bu çocukların aileleri ile çalışmasına olanak sağlayacak bilgi ve becerilere sahip olması beklenmektedir. Bu kitap, 0-3 yaş aralığında işitme kayıplı çocuk ve ailesi ile çalışan veya çalışacak olan paydaşlara konuyla ilgili temel bilgilerin bir arada sunulduğu bir kaynak olması amacıyla yazılmıştır. Bu çalışmanın ailelere ve eğitimcilere eğitim uygulamalarında yol gösterici olmasını umut ediyoruz.

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: Prof. Dr. Zerrin TURAN

1. Bölüm: Aile

Arş. Gör. Osman ÇOLAKLIOĞLU, *Anadolu Üniversitesi*
ORCID No: 0000-0003-0110-5587

2. Bölüm: Aile Eğitimi: Tarihsel Gelişim ve Güncel Uygulamalar

Arş. Gör. Osman ÇOLAKLIOĞLU, *Anadolu Üniversitesi*
ORCID No: 0000-0003-0110-5587
Arş. Gör. Fatih Mehmet ACAR, *Anadolu Üniversitesi*
ORCID No: 0000-0002-8975-8437

3. Bölüm: Bir Sistem Olarak Aile

Arş. Gör. Nagihan BAŞ, *Ordu Üniversitesi*
ORCID No: 0000-0003-3524-2651

4. Bölüm: Aile Eğitiminde Farklı Yaklaşımlar: Doğal İşitsel Sözel Yöntem ve Aile Eğitimi Uygulamaları

Arş. Gör. Emel ERTÜRK MUSTUL, *Anadolu Üniversitesi*
ORCID No: 0000-0001-6641-6146

5. Bölüm: Aile Eğitiminde Farklı Yaklaşımlar: İşitsel Sözel Terapi ve Aile Eğitimi Uygulamaları

Arş. Gör. Emel ERTÜRK MUSTUL, *Anadolu Üniversitesi*
ORCID No: 0000-0001-6641-6146

6. Bölüm: 0-3 Yaş Dil Gelişimi ve Dil Gelişimini Destekleyen Yetişkin Davranışları

Arş. Gör. Emel ERTÜRK MUSTUL, *Anadolu Üniversitesi*
ORCID No: 0000-0001-6641-6146

7. Bölüm: Günlük Rutinler

Prof. Dr. Zerrin TURAN, *Anadolu Üniversitesi*
ORCID No: 0000-0002-3956-9320

8. Bölüm: Oyun

Arş. Gör. Emel ERTÜRK MUSTUL, *Anadolu Üniversitesi*
ORCID No: 0000-0001-6641-6146

9. Bölüm: Aile Eğitimi Uygulamalarında Hikâye Bakma Etkinlikleri

Arş. Gör. Emel ERTÜRK MUSTUL, *Anadolu Üniversitesi*
ORCID No: 0000-0001-6641-6146

10. Bölüm: Çocuk Gelişiminde Babanın Rolü ve Önemi

Arş. Gör. Fatih Mehmet ACAR, *Anadolu Üniversitesi*
ORCID No: 0000-0002-8975-8437

11. Bölüm: Kardeşlik İlişkisi

Arş. Gör. Osman ÇOLAKLIOĞLU, *Anadolu Üniversitesi*
ORCID No: 0000-0003-0110-5587

12. Bölüm: Aile ile İletişim

Arş. Gör. Nagihan BAŞ, *Ordu Üniversitesi*
ORCID No: 0000-0003-3524-2651
Arş. Gör. Emel ERTÜRK MUSTUL, *Anadolu Üniversitesi*
ORCID No: 0000-0001-6641-6146

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	v

1. BÖLÜM AİLE

GİRİŞ.....	2
AİLE	3
Ailenin Özellikleri.....	4
Ailenin İşlevleri.....	5
AİLE TÜRLERİ	6
Evde Yaşayan Kişi Sayısına Göre Aile Türleri.....	7
Aile İçerisinde Otoritenin Kaynağına Göre Aile Türleri.....	11
Evlenme Biçimlerine Göre Aile Türleri.....	12
Yerleşim Yerlerine Göre Aile Türleri.....	14
TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE TÜRK AİLESİ	14
İslamiyet Öncesi Türk Ailesi.....	14
İslamiyet Döneminde Türk Ailesi	16
Osmanlı Döneminde Türk Ailesi	17
Cumhuriyet Dönemi Türk Ailesi	18
TÜRKİYE'DE YETERSİZLİĞİ OLAN ÇOCUKLAR VE AİLE YAPISI.....	19
ÖNEMLİ NOKTALAR (DİKKAT).....	20
ÖZET	20
KAYNAKÇA	21

2. BÖLÜM

AİLE EĞİTİMİ: TARİHSEL GELİŞİM VE GÜNCEL UYGULAMALAR

GİRİŞ.....	26
YETERSİZLİK KAVRAMINA BAKIŞIN TARİHSEL GELİŞİMİ	26
AİLE EĞİTİMİ	29
İŞİTME KAYIPLI ÇOCUKLARIN AİLE EĞİTİMİ.....	32
AİLE EĞİTİMİ İLE İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER	36
ÖNEMLİ NOKTALAR (DİKKAT).....	38
ÖZET	39
KAYNAKÇA	40

3. BÖLÜM BİR SİSTEM OLARAK AİLE

GİRİŞ.....	44
GENEL SİSTEM TEORİSİ.....	45
Sistemin Öğeleri ve Çeşitleri.....	45
YAPISALCI SİSTEM TEORİSİ.....	47
Aile Yapısı.....	48
Aile Sisteminin İşleyişi.....	48
BİYO-EKOLOJİK SİSTEM TEORİSİ.....	49
GENEL SİSTEM TEORİSİ VE BİYOEKOLOJİK SİSTEM TEORİSİ'NİN İŞİTME KAYIPLI ÇOCUKLARA SUNULAN AİLE EĞİTİMİ HİZMETLERİNE YANSIMASI.....	53
SOSYO-KÜLTÜREL TARİHSEL KURAM.....	55
SOSYO-KÜLTÜREL TARİHSEL KURAMIN İLKELERİ VE KURAMIN İŞİTME KAYIPLI ÇOCUKLARA SUNULAN AİLE EĞİTİM HİZMETLERİNE YANSIMASI.....	55
ÖNEMLİ NOKTALAR.....	59
ÖZET.....	59
KAYNAKÇA.....	60

4. BÖLÜM AİLE EĞİTİMİNDE FARKLI YAKLAŞIMLAR: DOĞAL İŞİTSEL SÖZEL YÖNTEM VE AİLE EĞİTİMİ UYGULAMALARI

GİRİŞ.....	64
DOĞAL İŞİTSEL SÖZEL YÖNTEM.....	66
Doğal İşitsel Sözel Yöntem'de Benimsenen Temel İlkeler.....	67
Doğal İşitsel Sözel Yöntem'de Bireyselleştirilmiş Aile Eğitimi Uygulamaları.....	68
Doğal İşitsel Sözel Yöntem'de Aile Eğitimi Uygulaması Aşamaları.....	69
ÖNEMLİ NOKTALAR (DİKKAT).....	80
ÖZET.....	80
KAYNAKÇA.....	81

5. BÖLÜM AİLE EĞİTİMİNDE FARKLI YAKLAŞIMLAR: İŞİTSEL SÖZEL TERAPİ VE AİLE EĞİTİMİ UYGULAMALARI

GİRİŞ.....	86
İŞİTSEL SÖZEL TERAPİ.....	86
İşitsel Sözel Terapi'nin Temel İlkeleri.....	87
İşitsel Sözel Terapi'de Bireyselleştirilmiş Aile Eğitimi Seansı.....	89
İşitsel Sözel Terapi'de Aile Eğitimi Seansı Uygulama Basamakları.....	90
İşitsel Sözel Terapi'de Kullanılan İşitsel Sözel Teknikler.....	95
İşitsel Sözel Terapi'de Aile Eğitimlerinde Ebeveynlere Rehberlikte Uygulanan Teknikler.....	98

İŞİTSEL SÖZEL TERAPİ UYGULAMALARINDA SON YILLARDA MEYDANA GELEN DEĞİŞİKLİKLER	102
İŞİTSEL SÖZEL TERAPİ İLE DOĞAL İŞİTSEL SÖZEL YÖNTEMİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	103
Benzerlikler	103
Farklılıklar	104
ÖNEMLİ NOKTALAR (DİKKAT).....	106
ÖZET	107
KAYNAKÇA	108

6. BÖLÜM

0-3 YAŞ DİL GELİŞİMİ VE DİL GELİŞİMİNİ DESTEKLEYEN YETİŞKİN DAVRANIŞLARI

GİRİŞ.....	112
DİL GELİŞİM KURAMLARI	112
Davranışçı Kuram.....	113
Doğuşancı Kuram	113
Sosyal Etkileşim Kuramı.....	114
Sosyo-Kültürel Tarihsel Gelişim Kuramı.....	114
ÇOCUKTA İLETİŞİM DAVRANIŞLARI.....	115
Dilin Bileşenleri	115
DİL GELİŞİMİNİ DESTEKLEYEN YETİŞKİN DAVRANIŞLARI.....	124
Göz İlişkisi.....	125
Çocuğa Yöneltilen Dil	125
Çocuğun İletişim Girişimlerinin Tanınması ve Cevaplanması.....	128
Ortak İlgi	128
Sıra Alma	130
ÖNEMLİ NOKTALAR (DİKKAT).....	130
ÖZET	131
KAYNAKÇA	132

7. BÖLÜM

GÜNLÜK RUTİNLER

GİRİŞ.....	136
RUTİNLER: TANIM VE KURAMSAL ÇERÇEVE.....	136
Pragmatist Yaklaşım.....	137
Sosyo-Kültürel Yaklaşımlar	140
İŞİTME KAYBININ DOĞAL ETKİLEŞİM ÜZERİNE ETKİSİ	144
GÜNLÜK RUTİNLER VE AİLE EĞİTİMİ	145
ÖNEMLİ NOKTALAR (DİKKAT).....	149
ÖZET	150
KAYNAKÇA	151

8. BÖLÜM OYUN

GİRİŞ.....	156
OYUN	156
OYUN TEORİLERİ	156
Klasik Oyun Teorileri	157
Modern Oyun Teorileri	159
OYUN GELİŞİMİ DÖNEMLERİ	162
Sosyal Oyun	162
Bilişsel Oyun	165
İŞİTME KAYIPLI ÇOCUKLARDA OYUN	171
Oyun ve Dil	172
Yetişkinin Rolü.....	173
ÖNEMLİ NOKTALAR (DİKKAT).....	175
ÖZET	176
KAYNAKÇA	176

9. BÖLÜM

AİLE EĞİTİMİ UYGULAMALARINDA HİKÂYE BAKMA ETKİNLİKLERİ

GİRİŞ.....	180
ERKEN OKURYAZARLIK	181
AİLE EĞİTİMİ UYGULAMALARINDA KULLANILAN ETKİLEŞİMLİ HİKÂYE BAKMA ETKİNLİKLERİ	184
Etkileşimli Hikâye Bakma	184
Aile Eğitimlerinde Etkileşimli Hikâye Bakmada Kullanılan Teknikler.....	192
Aile Eğitimlerinde Etkileşimli Hikâye Bakma Etkinliği Nasıl Yapılır?.....	197
ÖNEMLİ NOKTALAR (DİKKAT).....	199
ÖZET	200
KAYNAKÇA	200

10. BÖLÜM

ÇOCUK GELİŞİMİNDE BABANIN ROLÜ VE ÖNEMİ

GİRİŞ.....	206
ÇOCUK GELİŞİMİNDE AİLE	206
DEĞİŞEN BABALIK ROLÜ	207
Ahlak Öğretmenliği Yapan Babalar	208
Eve Ekmek Getiren Babalar	208
Çocuğun Cinsel Kimlik Gelişiminde Rol Oynayan Babalar	208
Çocuklarının Bakımına ve Gelişimine Katılan Babalar	209

ÇOCUK GELİŞİMİNDE BABANIN ROLÜ	212
Baba-Bebek İlişkisi	212
Baba-Çocuk İlişkisi	213
ÇOCUK GELİŞİMİNDE BABANIN DOĞRUDAN ROLÜ.....	214
Çocukların Bilişsel Gelişiminde Babaların Rolü.....	214
Çocukların Kişilik Gelişimlerinde Babaların Rolü	215
Çocukların Sosyal Gelişimlerinde Babaların Rolü	215
Çocukların Cinsel Kimlik Gelişimlerinde Babaların Rolü	216
Çocukların Dil Gelişimlerinde Babaların Rolü.....	216
Çocukların Diğer Gelişimlerinde Babaların Rolü	217
ÇOCUK GELİŞİMİNDE BABANIN DOLAYLI ROLÜ	217
BABA YOKSUNLUĞU.....	218
YETERSİZLİĞİ OLAN ÇOCUK BABALARI.....	220
İŞİTME KAYIPLI ÇOCUK BABALARI	222
ÖNEMLİ NOKTALAR (DİKKAT).....	225
ÖZET	226
KAYNAKÇA	227

11. BÖLÜM KARDEŞLİK İLİŞKİSİ

GİRİŞ.....	232
KARDEŞLİK İLİŞKİSİ	233
Gelişim Dönemlerine Göre Kardeşlik İlişkisi.....	234
YETERSİZLİĞİ OLAN ÇOCUKLARDA KARDEŞLİK İLİŞKİSİ.....	235
YETERSİZLİĞE SAHİP KARDEŞİ OLAN ÇOCUKLARDA GELİŞİM DÖNEMLERİNE GÖRE KARDEŞLİK İLİŞKİLERİ	236
Okulöncesi Dönem	236
Okul (Orta Çocukluk) Dönemi.....	237
Ergenlik Dönemi	238
Yetişkinlik Dönemi.....	239
Yaşlılık Dönemi.....	239
YETERSİZLİĞE SAHİP KARDEŞİ OLAN ÇOCUKLARDA KARDEŞLİK İLİŞKİSİNİ ETKİLEYEN ÖZELLİKLER	239
Kardeşlerin Doğum Sırası	240
Kardeşler Arası Yaş Farkı.....	240
Kardeşlerin Cinsiyeti.....	240
Çocuğun Karakteri.....	241
Aile Büyüklüğü	241
Ailenin Sosyo-Ekonomik Durumu.....	241
Ebeveyn Tutumları	242

Dini İnanış.....	242
İŞİTME KAYIPLI KARDEŞ VE KARDEŞLİK İLİŞKİLERİ	243
ÖNEMLİ NOKTALAR (DİKKAT).....	245
ÖZET	246
KAYNAKÇA	247

12. BÖLÜM

AİLE İLE İLETİŞİM

GİRİŞ.....	252
İŞİTME KAYBI TANISINDAN SONRA EBEVEYNLERİN YAŞADIKLARI	
DUYGULAR.....	254
Yetersizlik Duygusu.....	254
Öfke.....	254
Suçluluk	255
Değersizlik/Kırılgnlık.....	255
Kafa Karışıklığı	256
AİLE İLE İLETİŞİMİ GÜÇLENDİRMEYE KATKI SAĞLAYACAK BECERİLER.....	259
Koşulsuz Olumlu Kabul ve Saygı.....	260
Aktif Dinleme	261
Bilgi Vermek.....	264
Soru-Cevap.....	266
Tavsiye Vermek	266
Ailelerin Kendisinde ve Çocuktaki Gelişmeleri Farketmesini Sağlamak	267
ÖNEMLİ NOKTALAR.....	267
ÖZET	268
KAYNAKÇA	269
YAZARLAR HAKKINDA.....	273

1. BÖLÜM

AİLE

Arş. Gör. Osman ÇOLAKLIOĞLU

Anadolu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-0110-5587

Anahtar Kavramlar

Aile, aile özellikleri, aile işlevleri, aile türleri, ailenin tarihsel süreci, Türk ailesi, işitme kaybı.

Amaçlar

Bu bölümün sonunda;

- Aile kurumunu tanımlayabilecek,
- Ailenin özelliklerini ve işlevlerini açıklayabilecek,
- Aile türlerini ve aile türlerinin şekillenmesinde etkili olan faktörleri değerlendirebilecek,
- Türk ailesinin tarihsel süreç içerisindeki değişimini açıklayabilecek,
- Türkiye’de yetersizliği olan çocukların aile yapılarını açıklayabileceksiniz.

GİRİŞ

Bütün toplumlarda toplumsal hayatın sistematik bir şekilde sürdürülmesini sağlayan birçok kurum bulunmaktadır. Bu kurumlar insanların bir arada hayatlarını sürdürmelerini ve toplumun sürekliliğini sağlamaktadır. Ekonomi, din, eğitim, siyaset ve aile gibi kurumlar toplum içerisinde devamlılığı sağlayan farklı fonksiyonları yerine getirmektedir. Ekonomi; üretim-tüketimi; din, toplumun doğaüstü ile ilişkilerini; eğitim; bilginin kuşaktan kuşağa aktarılmasını ve siyaset; yönetimi belirlerken, aile kurumu ise üyelerinin sosyalizasyonunu ve neslin devamını sağlamaktadır. Bu özelliği ile aile kurumu aynı zamanda diğer kurumları desteklemektedir (Merter, 1990).

Aile; evlilik ve kan bağına dayanan anne, baba, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içerisindeki en küçük birlik, bir toplum çekirdeği, bir iletişim birimi örneği olarak tanımlanmaktadır (Özgül, 2001; TDK, 2007). Kadın ile erkeğin evlenmesi ile kurulan ailenin yasalar ile belirlenen görevlerinin yanında, geleneklerle belirlenen birçok başka işlevi olduğu kabul edilmektedir. İçerisinde bulunduğu toplumun üyesi olarak aile; onun özelliklerini, değer yargılarını, gelenek ve göreneklerini, beğenilerini, inançlarını, önyargılarını, kısacası kültürünü taşımakta ve yansıtmaktadır. Bu anlamda ailenin kendine özgü bir yapısı ve işleyişi bulunmaktadır (Birgin, 2012).

Aile içerisinde yaşadığı toplumun değer yargılarından ve yapısından etkilenirken aynı zamanda toplumun değer yargılarını ve yapısını da etkilemektedir (William, 2002). Toplum üzerinde etkili olan sosyal ve kültürel normlar, inançlar, ekonomik yaşam ve üretim biçimleri aynı zamanda aile yapısı üzerinde de etkili olabilmektedir. Aile niteliği ve büyüklüğü ne olursa olsun her kültürde bulunan toplumsal bir yapıdır. Bu nedenle geçmiş yıllarda olduğu gibi günümüzde de dünya nüfusunun büyük bölümü bir aile biriminde yaşamakta, bu birimler topluma ve toplumsal sınıflara göre farklılıklar gösterebilmektedir (Doğan, 2000).

Aile toplumun en eski kurumlarından bir tanesidir. Ancak zamanla değişen şartlar nedeniyle yapı ve işlevlerinde değişiklikler meydana gelmiştir (Ryder, 1995; Könezoglu, 2006). Zaman içerisinde değişen şartlar nedeniyle içinde bulunduğu dönemin ihtiyaçlarına göre farklı aile türleri ortaya çıkmış olsa da, ailenin toplumun temeli ve en küçük birimi olduğu, toplumun sağlıklı bir şekilde gelişmesi, ilerlemesi, toplumsal huzurun sağlanması için sağlıklı ailelerin varlığının son derece önemli olduğu göz ardı edilmemelidir (Könezoglu, 2006).

Ailenin geçmişteki ilkel toplumlardan günümüze kadar değişmemiş olan temel işlevlerinden bir tanesi neslin devamının sağlanmasıdır. Aile yeni üyeler dünyaya getirerek hem kendi soyunun devam ettirmekte, hem de toplumun varlığını sürdürmesine olanak sağlamaktadır. Aileye yeni katılacak olan bireyin özel

gereksinimli olması anne baba başta olmak üzere bütün aile üyelerini etkileyebilmektedir.

Ailenin anlatıldığı bu bölümde ailenin türleri açıklanacak ve tarihsel süreç içerisindeki değişimine değinilecektir. Ayrıca Türk ailesinin tarihsel süreç içerisindeki durumundan da bahsedilecek olan bu bölümde, işitme kayıplı çocuğu olan ailelerin özellikleri aktarılacaktır.

AİLE

Bireyin doğumu ile birlikte çevreyle ilk teması anne babası, yani ailesiyle başlamaktadır. Dolayısıyla kişinin sosyalleşmeye başladığı ilk ortamı aile oluşturmaktadır (Dizman, 2003). Aile kavramının farklı disiplinler tarafından geniş bir yelpazede tanımlarının olduğu görülmektedir. Aile içerisindeki bireylerin arasındaki ilişkiler ve etkileşim yönünden grup kavramı içerisine yerleştirilebileceği gibi, sosyal yaşamın ana unsurlarından birisi olması bakımından topluluk ve örgüt olarak da tanımlanmaktadır. Ayrıca sosyal ve ekonomik yönden birlik, birliğin yürütülmesinde başvurulan sistemleştirilmiş kurallar açısından sosyal bir kurum ve toplumsal yapının bir parçası olarak görülmektedir (Çakıcı, 2006; Gökçe, 1976; Gökçe, 2015).

Toplumsal yapıyı oluşturan ana unsurlardan bir tanesi olan aile, anne-baba-çocuklar ve aile üyelerinin kan ve soy bağıyla bağlı akrabalarından meydana gelmiş; ekonomik ve toplumsal özellikleri bir arada taşıyan bir kurumdur. Aile yaşamsal niteliği gereği toplumsal kurumlar içerisinde birinci sırayı almaktadır. Çünkü ailenin en önemli görevlerinden bir tanesi insan türünü üretmek ve neslini devam ettirmektir. Ailenin temel bir kurum olmasının başka bir önemli nedeni ise insan türünü devam ettirmek için meydana getirilen çocuğun toplumsallaşmasında oynadığı temel roldür. Bu süreç içerisinde aile çocuğun dünyaya getirilmesinde, korunmasında ve topluma kabul edilmesinde önemli bir sorumluluk üstlenmektedir (Gökçe, 2015).

Aile, doğumdan sonra çocuğun yaşama ve topluma uyum sağlaması için köprü görevindedir. Aile içinde kurulan ilişkilerle çocuk, farklı özelliklere sahip insanlarla bir arada yaşayabilme, farklı kişiler ile farklı iletişim kurma, aynı kişi ile farklı yerlerde kurulan iletişimlerini ayırt edebilme becerisi gibi temel yetileri kazanmaktadır.

Bireyin yaşamında önemli yer tutan beslenme, bakım, sevgi ihtiyacı, duygusal-sosyal gelişim, psikolojik gelişim, eğitim, kültürel değerleri kazanma, her alanda sağlıklı gelişimini sürdürme gibi gereksinimlerinin karşılandığı birincil yer ve çevre ailedir. Aileyi oluşturan üyeler arasındaki ilişkiler ve aile çevresi psiko-sosyal